



ИКОНОМИЧЕСКИ СМЕТКИ ЗА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО ЗА 2024 ГОДИНА (ПЪРВА ОЦЕНКА)

Според първата оценка на икономическите сметки за селското стопанство крайната продукция по базисни цени от отрасъл „Селско стопанство“ през 2024 г. възлиза на 9 440.6 млн. лева. Брутната добавена стойност по базисни цени намалява с 9.9% на годишна база и достига 3 798.9 млн. лв., а нетният предприемачески доход е 889.1 млн. лева.

Според първата оценка на икономическите сметки за селското стопанство крайната продукция по базисни цени¹ от отрасъл „Селско стопанство“ през 2024 г. възлиза на 9 440.6 млн. лв., което е с 10.6% по-малко в сравнение с предходната година. Намалението се дължи на спад в цените - с 5.6% и в обемите - с 5.3%.

Стойността на продукцията, произведена в растениевъдството, е 6 153.1 млн. лв. и отбелязва намаление спрямо 2023 г. - с 13.6%, дължащо се на спад в цените - със 7.1% и в обемите - със 7.0%. Спадът на цените на растениевъдната продукция е в резултат от намалението на цените на зърнените култури с 13.4% и на фуражните култури - с 3.8%. Спрямо предходна година се наблюдава увеличение на цените на техническите култури с 3.0% и на картофите - с 3.8%. Намалението на обемите на растениевъдната продукция се дължи предимно на спад на обемите на зърнените и техническите култури, а именно царевица за зърно - с 41.3%, слънчоглед - 19.5%, рапица - 15.6%. Основната причина за значително по-ниските добиви през 2024 година са неблагоприятните климатични условия през лятото, характеризиращи се с високи температури и продължително засушаване. Спад в обемите се наблюдава и при картофите - с 16.0%, докато при плодовете се регистрира увеличение - с 19.4%.

Продукцията, произведена от животновъдството, е 2 478.4 млн. лв. и отбелязва намаление от 2.3% спрямо предходната година. Спадът е в резултат на намаление на цените с 4.0%, докато при обемите се наблюдава увеличение от 1.8%.

Стойността на вложените в селското стопанство през 2024 г. средства за текущо потребление достига 5 641.7 млн. лв., което е с 11.1% по-малко от предходната година и е в резултат на намаление на цените с 3.0% и спад при обемите с 8.3%. Брутната добавена стойност по базисни цени, създадена в селското стопанство през 2024 г., достига 3 798.9 млн. лв. и е с 9.9% по-ниска от 2023 година. Намалението е в резултат на спад на цените с 9.2%, и на обемите - с 0.8%.

¹ Базисните цени включват субсидиите по продукти и не включват данъците по продукти.

ИКОНОМИЧЕСКИ СМЕТКИ ЗА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО ЗА 2024 ГОДИНА (ПЪРВА ОЦЕНКА)

Смесеният индекс² на нетния доход по факторни разходи намалява с 2.9%, а на нетния опериращ излишък/смесен доход - със 7.9%, което е в резултат на спада както на обемите, така и на цените на продукцията в селското стопанство спрямо 2023 година.

Смесеният индекс на нетния предприемачески доход в селското стопанство през 2024 г. намалява спрямо 2023 г. с 8.3%.

Методологични бележки

Икономическите сметки за селското стопанство са сателитни сметки на националните сметки, които предоставят допълнителна информация и използват понятия, адаптирани към специфичното естество на отрасъла. Те са разработени съгласно Регламент (ЕС) № 138/2004 и приетата от Евростат методология, описана в Ръководството за икономическите сметки за селското стопанство, издание 2024 година. Архитектурата на сметките е изградена от четири сметки - три за текущи операции - „Производство“, „Формиране на дохода“, „Предприемачески доход“, и една за натрупване - „Капитал“, като последователността и изчерпателността им се осигуряват в съответствие с Европейската система от сметки.

Основни показатели

Основната цел на разработването на икономическите сметки е анализирането на производствения процес и на предприемаческия доход, получен от отрасъл „Селско стопанство“. Изчислението на дохода се осъществява в рамките на трите сметки за текущи операции, при което се използват следните методологически връзки:

	Продукция от растениевъдството
+	Продукция от животновъдството
+	Селскостопански услуги
+	Неотделими неселскостопански дейности
=	Продукция от отрасъл „Селско стопанство“
-	Междинно потребление
=	Брутна добавена стойност
-	Потребление на основен капитал
=	Нетна добавена стойност
-	Компенсация на наетите
-	Други данъци върху производството
+	Други субсидии върху производството

² Смесеният индекс на дохода в селското стопанство се изчислява, като номиналната стойност на показателя за 2024 г. се отнесе към номиналната му стойност през 2023 година.

ИКОНОМИЧЕСКИ СМЕТКИ ЗА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО ЗА 2024 ГОДИНА (ПЪРВА ОЦЕНКА)

=	Нетен опериращ излишък/смесен доход
-	Платени ренти
-	Платени лихви
+	Получени лихви
=	Нетен предприемачески доход.

Продукцията на отрасъл „Селско стопанство“ представлява стойността на всички произведени стоки и услуги от единиците със селскостопанска дейност. Данните се отнасят за крайната продукция, която не включва вътрешния оборот (стоките и услугите, произведени и употребени в самото стопанство през отчетния период).

В икономическите сметки за селското стопанство не се включват:

- продукцията от единиците, занимаващи се с производството на сертифициран размножителен материал за научни цели или за използване в растениевъдството и животновъдството;
- продукцията от дейности, свързани с допълнителни услуги в селското стопанство, като използване на напоителни системи, дизайн, поддържане и засаждане на градини, паркове и други зелени площи, кастрене на дървета, подрязване на храсти и жив плет и т.н.;
- незавършеното производство, отнасящо се за културите, чийто производствен цикъл е по-кратък от отчетния период (една календарна година) или се извършва в две календарни години;
- продукцията от неселскостопанските дейности на селскостопанските единици, когато те са счетоводно отделими.

Нетният доход по факторни разходи (изчислен след приспадане от нетната добавена стойност по базисни цени на стойността на другите данъци върху производството, като се прибави стойността на другите субсидии върху производството) измерва доходността от всички фактори на производството - земя, капитал и труд.

Нетният опериращ излишък/нетен смесен доход (изчислен след приспадане от нетната добавена стойност по базисни цени на компенсациите на наетите лица и другите данъци върху производството и добавяне на другите субсидии върху производството) измерва доходността от използването на земята, капитала и незаплатения труд.

Нетният предприемачески доход (изчислен след прибавяне към нетния опериращ излишък/нетен смесен доход на лихвите, получени от земеделските стопанства, опериращи като компании, и приспадане на платените от тях лихви и

ИКОНОМИЧЕСКИ СМЕТКИ ЗА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО ЗА 2024 ГОДИНА (ПЪРВА ОЦЕНКА)

ренти) измерва компенсацията на незаплатения труд, възнаграждението от земята, принадлежаща на земеделските стопанства, и дохода от използването на капитала.

Данните за икономическите сметки за селското стопанство се разработват за календарна година по текущи и съпоставими цени при база преходната година.

Източници на информация

Основни източници на информация са статистическите наблюдения, проведени от НСИ, и наблюденията на отдел „Агростатистика“ в Министерството на земеделието и храните. Използвани са и данни на Държавен фонд „Земеделие“ (Разплащателна агенция) за финансовото подпомагане в селското стопанство.

ИКОНОМИЧЕСКИ СМЕТКИ ЗА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО ЗА 2024 ГОДИНА (ПЪРВА ОЦЕНКА)

Приложение

Таблица 1

Крайна продукция по базисни цени - окончателни данни за 2024 година

	Текуща стойност за 2024 г. - млн. лв.	Индекс на физическия обем за 2024 г.	Индекс на цените за 2024 г.	Индекс 2023 = 100
продукция от отрасъл „Селско стопанство“	9440.6	94.7	94.4	89.4
продукция от селското стопанство	8631.5	95.3	93.8	89.4
продукция от растениевъдството	6153.1	93.0	92.9	86.4
зърнени култури	3307.1	93.1	86.6	80.6
технически култури	1573.9	85.6	103.0	88.2
фуражни култури	192.6	90.4	96.2	87.0
зеленчуци	532.3	101.2	98.8	100.0
картофи	65.9	84.0	103.8	87.2
плодове	427.1	119.4	100.6	120.1
други растениевъдни култури	54.2	97.9	107.1	104.9
продукция от животновъдството	2478.4	101.8	96.0	97.7
селскостопански животни	1365.8	103.7	96.6	100.2
продукти от животновъдството	1112.6	99.6	95.3	94.9
продукция на селскостопански услуги	526.1	86.1	102.6	88.3
неселскостопански неотделими	283.0	93.0	101.8	94.7
второстепенни дейности				
междинно потребление	5641.7	91.7	97.0	88.9
семена и посадъчен материал	391.0	94.0	109.2	102.6
горива и масла	1029.4	89.0	98.7	87.8
торове и почвени подобрители	939.2	98.8	82.5	81.5
препарати за растителна защита	454.3	78.7	112.4	88.5
ветеринарни разходи	141.9	84.8	103.5	87.8
фуражни добавки	1260.6	100.1	93.2	93.3
поддръжка и ремонт на машини	335.7	84.3	105.0	88.5
поддръжка на сгради	132.4	82.6	103.5	85.5
селскостопански услуги	526.1	86.1	102.6	88.3
ФИЗИМ	49.8	96.0	102.5	98.4
други стоки и услуги	381.3	87.3	102.6	89.6
брутна добавена стойност по базисни цени	3798.9	99.2	90.8	90.1
потребление на основен капитал	1050.0	73.8	115.4	85.2
нетна добавена стойност по базисни цени	2748.9	109.7	84.0	92.1
нетен доход по факторни разходи	5099.0	-	-	97.1
нетен опериращ излишък	3318.2	-	-	92.1
нетен предприемачески доход	889.1	-	-	91.7

ИКОНОМИЧЕСКИ СМЕТКИ ЗА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО ЗА 2024 ГОДИНА (ПЪРВА ОЦЕНКА)

Фиг. 1. Изменение на показателите за доход в селското стопанство в периода 2007 - 2024 година

